

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора Бойко Володимира Івановича на дисертаційну роботу Риженко Юлії Василівни на тему: «Оптимізація методики лікування та реабілітації хворих з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки», подану до спеціалізованої вченої ради Д.64.600.01 при Харківському національному медичному університеті на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата медичних наук) за спеціальністю 14.01.01 - акушерство та гінекологія.

Актуальність теми дисертації. Важливою і соціально значимою проблемою в Україні є проблема безпліддя в шлюбі, від якого в Україні страждають більше 1 мільйона подружніх пар та впливає на рівень народжуваності та природний приріст населення. В структурі жіночого безпліддя основна роль належить трубно-перитонеальній формі, основною причиною якої є запальні захворювання жіночих статевих органів, зумовлені інфекціями, які передаються статевим шляхом, що призводять до повної або часткової непрохідності труб внаслідок незворотного пошкодження циліндричного епітелію маткових труб, облітерації стінок, інфільтрації, перегинів, обумовлених перитубарними та яєчниковими зрощеннями. Для лікування даного контингенту жінок використовують лапароскопічні втручання з використанням електричної енергії, що дозволяє досягнути настання вагітності – тільки у 25 – 30 % оперованих жінок. Такі результати відновлення генеративної функції в теперішній час не можуть влаштувати своєю результативністю як наукових, так і практичних спеціалістів. Численні дослідження останніх років, спрямовані на створення препаратів, які використовуються з метою профілактики спайкової хвороби вказують на необхідність застосування бар'єрних засобів. Однак відсутність достатньої кількості статистично значимих досліджень вказують на актуальність проблеми діагностики, оперативного лікування і профілактики спайкової хвороби малого тазу. Відбірний підхід до застосування найбільш ефективних препаратів, які мають антиадгезивні властивості, в оперативній гінекології необхідний для досягнення позитивних результатів профілактики повторного спайкоутворення і підвищення фертильності пацієнток.

Враховуючи вище викладене, актуальність представленої дисертаційної роботи не викликає жодних сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри акушерства і гінекології № 2 ХМАПО: «Оптимізація методик діагностики, ендоскопічної допомоги та реабілітації пацієнок з захворюваннями додатків матки» (№ державної реєстрації 0112U000974).

Робота виконана на кафедрі акушерства та гінекології № 2 Харківської медичної академії післядипломної освіти (завідувач кафедри - д. мед. н., професор М. І. Козуб). Дисертант є виконавцем частини цих науково-дослідних робіт з 2012 р.

Наукова новизна одержаних результатів. Автором за допомогою експериментальних досліджень розширені наукові дані про вплив радіохвильової енергії різної потужності та протиспайкового бар'єру похідного карбометилцелюлози на формування спайкового процесу самок щурів після моделювання у них спайкового процесу та порівняння отриманих результатів з загальноприйнятими методами електрохірургічного впливу та післяопераційної реабілітації.

На підставі аналізу клінічних та анамнестичних даних автором уточнені наукові дані про клінічну ефективність застосування радіохвильової енергії в поєднанні з інтраопераційним введенням протиспайкового бар'єру похідного карбометилцелюлози та порівняння з загальноприйнятими методами лікування та профілактики післяопераційного спайкоутворення у жінок з трубно-перитонеальним безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки.

Автором розширені наукові дані при аналізі ефективності застосування методики лікування пацієнок з використанням радіохвильової енергії, з проведенням профілактики післяопераційного спайкоутворення, шляхом застосування мінтраопераційного протиспайкового бар'єру похідного карбометилцелюлози та розробленого поетапного комплексу фізіотерапевтичних проце-

дур з раннього післяопераційного періоду.

Дисертантом доведена ефективність розробленої схеми комплексної реабілітації пацієнток з трубно-перитонеальним безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки для покращення реабілітації і відновлення генеративної функції.

Теоретичне та практичне значення роботи. Автором розроблено та впроваджено в практику спосіб оцінки та прогнозування спайкового процесу у жінок з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки, що полягає у використанні визначення в сироватці крові показників ІЛ-1b, ІЛ-6, ТФР- β , фібронектину.

Дисертантом запропоновано оптимізація способу оперативного лікування хворих з трубно-перитонеальним безпліддям запального генезу, який полягає у застосуванні радіохвильової енергії з інтраопераційним введенням протиспайкового бар'єру похідного карбометилцелюлози.

Розроблено і запропоновано новий спосіб поетапного комплексу лікування жінок з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки, який включає застосування радіохвильової енергії з інтраопераційним введенням протиспайкового бар'єру похідного карбометилцелюлози, фізіотерапевтичних процедур для ефективної реабілітації і відновлення генеративної функції у жінок. (Патент України на корисну модель №62661 від 12.09.2011р.)

Впровадження результатів досліджень. Результати дисертаційної роботи впроваджені в практичну діяльність КЗОЗ «Харківського міського клінічного пологового будинку №2 ім.М.Х.Гельферіха».

Матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі на кафедрі акушерства та гінекології №2 та кафедрі патологічної анатомії Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Риженко Ю.В. базуються на достатній кількості клінічних досліджень – 96 жінок з трубно – перитонеальним безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки, рандомізації обстежених груп жінок з використанням сучасних методів обстеження (клінічних, інструментальних імунологічних) дозволили автору досягнути поставленої мети. Сформовані автором задачі дослідження були повністю виконані. Дисертантом проведено експериментальне дослідження із застосуванням сучасних методів обстеження (патоморфологічних, імуногістохімічних), на основі отриманих експериментальних даних була проведена розробка та оптимізація комплексу лікувально-профілактичних заходів щодо профілактики після хірургічного спайкоутворення у хворих з трубно – перитонеальною формою безпліддя. Достовірність та обґрунтованість наукових положень дисертації підтверджує ілюстративний матеріал та сучасні методи математико – статистичного аналізу.

Повнота викладу основних наукових положень, висновків та практичних рекомендацій в опублікованих працях та в авторефераті.

Наукові дослідження Ю.В.Риженко викладені в 10 наукових працях, серед яких 5 статей у фахових наукових виданнях України (2 — у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), 5 тез доповідей на конференціях, 1 нововведення, 1 патент на корисну модель.

Результати проведених досліджень оприлюднені на наукових форумах. Публікації та автореферат повністю відповідають основним положенням дисертації.

Основний зміст дисертації та його оцінка.

Дисертаційна робота Риженко Юлії Василівни є науковим дослідженням, в якому використані сучасні методи обстеження і лікування жінок з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки.

Дисертація написана за класичною формою відповідності до вимог, які висуваються до дисертаційних робіт та складається із вступу, огляду літератури, розділу, присвяченого матеріалам і методам та результатам експери-

ментальних досліджень, розділу матеріалів та методів власних досліджень, розділу результатів лікування та реабілітації жінок з трубно-перитонеальним безпліддям, обумовленим запальними захворюваннями додатків матки, висновків, практичних рекомендацій та переліку використаних джерел літератури. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам.

В огляді літератури автор розкриває сучасний погляд на етіологію, патогенез, діагностику, оперативні методи лікування жінок з трубно-перитонеальною формою безпліддя. Автором висвітлені різні погляди вітчизняних та зарубіжних науковців на патогенез спайкоутворення у жінок з запальними захворюваннями додатків матки. Дисертант відмітив відсутність достатньої кількості статистично значимих досліджень та основні напрямки наукового пошуку, що вказують на актуальність проблеми і обумовлюють доцільність проведення представленого експериментального і клінічного дослідження.

У другому розділі дисертації описані матеріали, методи та результати експериментального дослідження, які є сучасними та інформативними. Було проведено вивчення ступеню впливу діатермічної (300 – 400 Гц) і радіохвильової (3,5 МГц) енергій та методи профілактики розвитку спайкового процесу після моделювання спайок, що розвиваються при оперативному лікуванні на 7 добу у самок щурів лінії Вістар із використанням протиспайкового бар'єру похідного карбометилцелюлози та порівняння з загальноприйнятою методикою профілактики. При цьому на органно-тканинному рівні вивчали глибину розрізу, ступінь термічного ураження, вираженість коагуляції, а також інтенсивність запалення і характер регенеративного процесу.

В експериментальному дослідженні при вивченні 3 режимів потужності (15, 25, 40 Вт) радіохвильової енергії і її впливу на тканину маткового рогу у самок щурів лінії Вістар виявлено, що ушкодження тканин відбувається у зоні впливу лише до 0,1 см не викликаючи некрозу або втрати функціонально активного епітелію, навіть при максимальній потужності 40 Вт. Використання діатермічної енергії потужністю 40 Вт веде до більш вираженої ушкоджуючої дії на тканини у зони, що відстоять від зони впливу на 0,1 см, де

спостерігалася карбонізація ділянок серозної оболонки, некроз усієї товщі м'язових шарів стінки труби. На відстані 0,2 – 0,3 см від зони впливу, за даними імуногістохімічних досліджень, у всіх випадках спостерігалась втрата функціонально активного епітелію в досліджуваній зоні.

При використанні в якості буферного середовища 0,9 % розчину хлориду натрію спайковий процес був значно більш виражений. Спайки були більш щільними, містили значно більшу кількість колагену, що обумовлене перевагою функціонально активної популяції фібробластів, які його продукують. При використанні протиспайкового геля похідного карбометилцелюлози обсяг і щільність спайок, як на макро-, так і на мікроскопічному рівні, були значно більш низькими (незрілі фібробласти у 1,5 рази, зрілі фібробласти – у 3 рази, фіброцити майже у 2 рази нижче). При цьому відзначався менш виражений набряк, що позначалося на щільності клітинного складу спайок – кількість клітин фібробластичного ряду, було значне менше, ніж у попередній групі. Популяцією, що домінує, були незрілі, функціонально неактивні фібробласти, що у сукупності з адекватним неоангіогенезом зменшують набряк, роблять тканину спайок менш щільною.

У третьому розділі дисертації описані матеріали і методи дослідження, які є сучасними та інформативними. Також викладені клініко-анамнестичні дані, результати лабораторного та інструментального обстеження жінок.

Було виявлено статистично достовірне підвищення в сироватці крові пацієток з трубно – перитонеальним безпліддям запального генезу показників трансформуючого фактору росту (ТФР), ІЛ-1, ІЛ-6 та фібрoneктину в залежності від стадійності та тривалості запальних захворювань додатків матки більше 5 років, що дає можливість використовувати дані показники (в комплексі) як маркери прогнозування важкості спайкового процесу. Також було встановлено статистично достовірне збільшення індексу резистентності у маткових артеріях у жінок з трубно-перитонеальним безпліддям у порівнянні з жінками контрольної групи при доплерометричному дослідженні.

У четвертому розділі дисертації викладені результати лікування і реабілітації жінок з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки. У даному розділі автор дає аналіз результатів, отриманих у післяопераційному періоді, за даними результатів метросальпінгографії до операції та хромосальпінгографії спочатку операції – було встановлено, що непрохідність маткових труб у 77-79 % жінок, а при хромосальпінгографії тільки в 55-56 %, вказує на її більшу діагностичну інформативність. Використання радіохвильової енергії, гелю та комплексу реабілітаційної терапії дозволило підвищити настання маткової вагітності у жінок з трубно – перитонеальним безпліддям з 16 до 40 % та знизити ризик настання позаматкової вагітності з 13 до 7,9 %. Також при застосуванні запропонованого методу оперативного лікування, інтраопераційної та комплексу ранньої поетапної реабілітації виявлено зниження маркерів спайкового процесу (фібронектину, ІЛ-1b, ІЛ-6, ТФР), зниження післяопераційного ліжко-дня, зниження необхідності тривалості знеболюючих та антибактеріальних препаратів у ранньому післяопераційному періоді, підвищує процент відновлення прохідності маткових труб, знижує ризик настання позаматкової вагітності, та підвищує вірогідність настання маткової вагітності.

У розділі «Узагальнення отриманих результатів» на основі проведених клінічних досліджень були підведені підсумки проведеної роботи, аналіз результатів власних досліджень та порівняння власних даних з даними літературних джерел.

Висновки та практичні рекомендації дисертації відображають в повному обсязі її зміст, і відповідають поставленій меті та завданням. Список використаної літератури оформлений у відповідності з бібліографічними вимогами.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею, в якій правильно викладені основні положення. Принципових зауважень по суті роботи немає. На наш погляд, робота має велике клінічне значення, так як розкриває шляхи

покращення ефективності лікування жінок з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки.

Запитання.

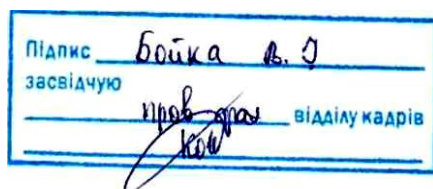
- Чому в процесі роботи була вибрана саме радіохвильова енергія для впливу на маткові труби та для роз'єднання спайок?

Висновок.

За актуальністю теми, обсягом виконаних досліджень, викладеним в роботі матеріалом, обґрунтуванням та об'єктивністю висновків, науковою новизною і практичним значенням рекомендацій, дисертація Риженко Юлії Василівни «Оптимізація методики лікування та реабілітації хворих з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки» на здобуття наукового ступеня (доктора філософії) кандидата медичних наук повністю відповідає пункту 11 «Порядок присудження наукових ступенів», затверджених Постановами Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року №567 та від 19.08.2015 року №656, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата медичних наук), а її автор Риженко Юлія Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.01 - акушерство та гінекологія за вирішенням актуального наукового завдання – підвищення ефективності лікування жінок з безпліддям, зумовленим запальними захворюваннями додатків матки.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри акушерства
та гінекології Медичного інституту
Сумського державного
університету МОН України

В.І.Бойко